

Vormsi suurel messil

ANGELA MÄGER,
KULTUURISPETSIALIST

Vormsi osales 9.-11. veebruaril Tallinnas peetud turismimesil Tourest, mis toimus 30. korda.

Vormsi oli messil SA Läänemaa tiiva all koos Noarootsi, Roosta Puhkeküla, SA Haapsalu ja Läänemaa Muuseumid ning Hestia Haapsaluga. Üheskoos saame olla suuremad ja moodustada terviklikuma pildi Läänemaast. Samas olime igäüks personaalselt oma väikesel alal, et piirkonnana eristuda ja tutvustada meile omaseid ja erilisi väärtusi.

Vormsi tekitas elevust Yngve Rosenbladi ja Marju Tamme värvikate etteastetega. Esimesel päeval esinesid nad messi pealaval ja kahel järgneval päeval Eesti hallis Puhka Jalga peatuspaigas.

Külastajad tundsid Vormsi vastu huvi. Oli neid, kes pajasid oma lugusid ja toredaid mälestusi, aga ka neid, kes soovisid teada, kuidas Vormsil liikuda, uurisid, kas meil on matkaradu ja telkimiskohti, millised sündmused toimuvad ja kust infot leiab.

Toredat tagasid said meie infopurjekad, mille disainis Egon Erkmann. QR-koodide kaudu

Yngve Rosenblad ja Marju Tamm esinemas messi pealaval. Foto Angela Mäger

2023 Turismimesil Tourest
9.-11. veebruar
27 686 külastajat
312 eksponenti kolmes messihallis
27 riiki üle maailma
15 Eesti maakonda
Tourest 2024 toimub
8-10.02.2024

jõuab huviline alati õigesse infovälja, olgu selleks praamiinfo, majutus- ja toitlustuskohad ning sündmused. Vormsi purjekad seilavad pärast messi edasi, jagades infot praamil, Haapsalu turismiinfopunktis, meie muuseumis ja paikades, kuhu Vormsist huvitatud võiksid sattuda. Tourest korraldajate sõnul hindasid külastajad ja ajakirjandus messi edukaks. Ehk just messil jagatud purjekad innustavad inimest "paati hüppama" ja avastama üht põnevat saart.

Jahipidamisest saarel

13. veebruaril kogunes Vormsi koolituskeskusesse paarkümmend saareelanikku, et kuulata Keskkonnaameti jahindusspetsialistide selgitusi ja rääkida jahipidamisõigusest Vormsil.

Keskkonnaametist olid kohal jahinduse ja vee-elustiku büroo juhataja Aimar Rakko ja Hiiu, Lääne, Saare ja Pärnu piirkonna jahinduse spetsialist Ivar Marlen.

Vormsilased muretsevad jahipiirkonna tuleviku ja jahipidamise õiguse pärast saarel. Jahipidamine on osa kohalikust traditsioonist ja kultuurist. Kindlasti tuleb saarele kasuks, kui jahipidamist jääb edaspidigi korraldama kogukonna enda jahiselts. Riik lähtub jahipidamise õiguse andmisel jahiseadusest – jahipidamise õiguse saab see, kes rohkem maaomanikke pindalaliselt enda taha koondab.

Vormsi Jahiseltsil on täna Vormsi saarel jahipidamise õigus, kuid see lõppeb selle aasta 31. mail.

Möödunud sügisest on selts käinud jahindusnõukogus taotlusega õiguse pikendamiseks, kuid jahindusnõukogu on öelnud „ei”. Põhjenduseks toodi, et seltsil pole ette näidata vähemalt 50% maa kasutamiseks kokkuleppeid

maaomanikega. Kokkuleppe sõlmimisest on keeldunud mõned suurmaaomanikud ja keeruline on saada kontakti rootslastest maaomanikega.

Vormsilaste kriitika oli suunatud riigile, kes pole aidanud kaasa, et maaomanikud oleksid teadlikud uute kokkulepete vajalikkusest. Vormsi vald lubas selles abi, et jagada infot ja maaomanikke jahiseltsiga kokku viia. Vormsilaste arvates on riik lepingu pikendamise tegemisel jätnud arvestamata „Püüasustusega väikesaarte seaduses” sätestatud eesmärgid.

Samuti paluti Keskkonnaametil leida võimalusi konkursi lõpptähtaja pikendamiseks. See annaks võimaluse maaomanikega kokkulepete sõlmimiseks. Keskkonnaamet lubas uurida selle võimalust. Pikendamise põhjenduseks oleks seegi, et Avalikes Teadaannetes avaldatud infos oli kuupäevaga eksitud – jahipidamise luba oleks nagu juba teate avaldamise kuupäeval lõppenud.

Kui pikendust ei saada, on kokkulepete koondamise tähtjaks 9. märts.

Kohtumisel räägiti samuti ulukite tehtud kahjustest, kahjustest teatamisest ja nendega seotud kulude kompenseerimisest. Selle teema juurde otsustati hiljem tagasi tulla, kui jahipidamise õigusega seotud probleemid on lahenenud.

Oluline on, et maaomanikud ja jahipidamise õigusega selts teeks koostööd. Praegugi saavad maaomanikud ulukitega seotud probleemide korral Vormsi Jahiseltsi poole pöörduda. Seda on tehtud nii kirjalikult kui suuliselt. Jahiseltsi sõnul on probleemidele püütud lahendusi leida, kuigi alati ei ole see lihtne olnud. Riigi poolt seatud normid on jahiselts täitnud, kuigi ulukite tehtud kahjustused on saarel silmaga nähtavad.

Vormsi vald sõlmis kohaliku jahiseltsiga lepingu valla maadel jahipidamise lubamiseks, näidates sellel moel oma usaldust kohaliku seltsi ja selle võimekuse vastu tekkinud probleemid lahendada.

Ülevaate pani kirja
MARIS JÕGEVA

Kultuuripäev toimub taas!

KRISTINA RAJANDO, KORRALDUSRÜHMIKU NIMEL

25. märtsil toimub 14. korda Vormsi Kultuuripäev. See on Vormsi kogukonna päev, mille keskmeks on Vormsi põnev ja eriline kultuuripärand.

Esimene Vormsi Kultuuripäev peeti 2008. aastal perekond Strengide eestvedamisel.

Iga järgnev aasta tõi uue teemafookuse ja põnevad esinejad nii mandrilt kui meie saarelt. Kohalikud meistrid ja õpilased seadsid üles näitusi, esinesid nii lapsed kui saare muusikud ja ühine toidulaud kaeti omavalmistatud hõrgutistega.

Sündmuse toimumisajaks oli ikka märtsikuu Maria Murmani mälestuseks (sündis 9. märtsil 1911, suri 3. veebr 2004).

Pärast kaheaastast pausi jätkame taas ning sel aastal koosneb Vormsi Kultuuripäev kolmest osast.

25. märts

Kell 12-16 ettekanded ja ühine lõunapaus.

- Sofia Joons Gylling, muusik ja muusikauuriija – kultuurilised pildid välispidiseks kasutamiseks. 1930. aastal Rootsis esitatud lavakava „Vormsi pulm” kujunemislugu. Inimesed, kes on ehk sama olulised Vormsi kultuuriloos kui seda on Russwurm, Österblom või Otto Andersson.
- Kersti Markus, ajaloolane – Püha Olavi teekond.
- Ants Rajando, kirikuõpetaja, arhitekt – päikeseristid.

Kultuuripäeva aastate teemad

- 2008 – Vormsi ajalugu
- 2009 – Vormsi käsitöö
- 2010 – Vormsi elulaad ja keskkond
- 2011 – Vormsi muusika
- 2012 – Vormsi koduküla
- 2013 – Vormsi hariduselu
- 2014 – Vormsi maastik
- 2015 – Vormsi ühistegevus
- 2016 – Ühisotsustamine väikesaarte kogukonnas
- 2017 – Vormsi mets
- 2018 – Vormsi kultuur täna ja tulevikus
- 2019 – Vormsi naised
- 2020 – Vormsi mehed

• Marju Tamm, Yngve Rosenblad ja Kristina Rajando – leiud Soome Kansallismuseost.

Kell 18-22 Kulno Malva kontsert-meditatsioon. Tantsutuba.

26. märts

Sofia Joons Gylling tutvustab uusi leide ja lugusid (hälli- ja armastuslaulud).

Ootame teid kõiki Vormsi (oma)Kultuuripäevale!

eesti vabariik 105 24.02 vormsil

Vabadussõja mälestuskivi juures **kell 11.15**

Rahvamajas **kell 12**

Kõnelevad koguduse õpetaja Ants Rajando ja vallavolikogu esimees Jaak Kaabel.

Aastapäeva puhul kõneleb ja jagab tunnustusi vallavanem Maris Jõgeva.

Esinevad Vormsi lapsed ja Helin-Mari Arder.

Kontserdi lõpetame ühise koogisõimisega.

Riigikogu valimised – 5. märts 2023

27. veebruarist 4. märtsini on eelhääletus ja e-valimised. Valimispäev on 5. märts.

Vormsi valla valimisjaoskond on avatud rahvamajas 27. veebruarist 4. märtsini kl 12-20 ja 5. märtsil kl 9-20.

Kodus saab vormsilane hääletada 3.-5. märtsini. Hääletuskasti tellimiseks helistada jaoskonna tel 5888 7205.

Keskkonnaminister käis Vormsil

17. veebruaril käis Vormsil keskkonnaminister Madis Kallas. Ministrile tutvustati Vormsi jäätmemajanduse korraldust ja heakorratase ideed, Vormsi häid näiteid metsaressursi hoidmisest ja väärindamisest ning mõtet kogukonnametsast. Käidi Kirikumõisa metsas, mida on majandatud püsimetsanduse põhimõttel. Kõigil huvilistel oli võimalik osaleda kohtumisel ministriga koolituskeskuses.

Vormsi kirik sai remondiraha

Muinsuskaitseamet eraldas Vormsi kiriku katuseremondi lõpetamiseks 50 000 eurot. Sel aastal tehakse korda kooriruumi ja tugisamba katus. Sellega lõpetatakse eelmisel aastal alanud katuse remont. Vormsi kirik sai Lääne maakonna mälestistest suurima toetussumma. Saadud toetusele lisab Vormsi vallavalitsus omalt poolt 10 000 eurot ja koguduse omaosalus on 14 000 eurot, milleks on oodatud kõigi annetused.

Jäätteest saab pärandkultuur?

Transpordiameti hinnangul on jääteed, mille rajamist pärsivad nii looduslikud olud kui ka tehohiuks eraldatava raha nappus, minetanud majandusliku tähenduse ja muutunud osaks pärandkultuurist, kirjutab 18. jaanuari Maalehe veebileht. Varem on riik üle Eesti planeerinud jääteede rajamiseks 300 000 eurot, kuid praegu on see summa eelarvest välja kärbitud. Transpordiameti Lääne üksuse juhataja Hannes Vaidla arvates võib soodsate ilmaoludega jääteede rajamine maksta 400 000–500 000 eurot ning omavalitsuste huvi ja panustamise korral raha ka leitakse. „Tõenäolisem on tulevikus jääteed kohata Noarootsi, Vormsile ja Piirissaarele,“ ütleb Vaidla. Seni pikim jäätee lahtiolekuaeg küünib 56 päevani. Viimase 10 aasta jooksul on see aeg kahenenud paarile nädalale.

Vallavanem kandideerib Riigikokku

Vormsi vallavanem Maris Jõgeva kandideerib Hiiu-, Lääne- ja Saaremaa valimisringkonnas Sotsiaaldemokraatliku Erakonna nimekirjas Riigikokku. Maris ei ole erakonna liige.

Jaak Kaabel juhhib laevafirmat

Selle aasta algusest juhhib vormsilane ja Vormsi volikogu esimees Jaak Kaabel laevafirmat AS Kihnu Veeteed. Lisaks Vormsi liinile opereerib Kihnu Veeteed Kihnu, Manilaiu ja Piirissaare liine. Jaak jätkab tööd ka volikogu esimehena.

Päästeameti tunnustus

Läinud aasta detsembris tänas Päästeamet Vormsi valda suurepärase koostöö ees Lääne-Eesti rannikureostuse likvideerimisel ja andis üle tunnustuse Aasta tegu 2022.

Kultuurikohtumise Avagem Vormsi kirst! kokkuvõte

Läinud aasta juulis toimus kultuurikohtumine Öppna Ormsõ kistan!/Avagem Vormsi kirst!. Kohtumise meeskond sai valmis kokkuvõtte ja ettepanekud aruteludest, mis toimusid erinevates teemagruppides (ajalugu, lugude jutustamine, foto, käsitöö, muusika, loodus). Kokkuvõtet on võimalik lugeda aadressil vormsi.ee/ormsokistan.

Fotod Vormsist on Viimsis

Fotonäitust „Vormsi foto 1945-1990“ näeb sel aastal Rannarahva Muuseumis Viimsis, kuhu näitus jaanuaris üles pandi. Näituse fotod on pärit vormsilaste koduarhiividest ning selle koostasid Tallinna Ülikooli tudengid. 2021 ja 2022 sai näitust näha Vormsi Talumuuseumis.

Vormsi on osa Läänemaa arengust

JAAK KAABEL, VOLIKOGU ESIMEES

Taaskord on jõulukuused põletatud ja koolivaheaeg läbi. Kui Ivan Orava isal oli 6. jaanuariks kartul maha pandud ja kõik muud tööd samuti selliselt tehtud, et võis uue jõulupuu tuppa tuua, siis meil siin, Vormsil, on olukord teine ning töid ja tegemisi jagub aasta lõpuni.

Heameel on tõdeda, et 1. jaanuari seisuga on Vormsi vallas elanikke võrreldes aasta varasemaga kokku kaheksa võrra rohkem ehk 452 inimest. Sünde oli 2022. aastal Vormsil vaid üks – tere tulemast, Tom! Elanike registrisse lisati aasta jooksul 34, lahkus aga 22 inimest.

Vormsil elamiseks ja Vormsi elanikuks registreerimiseks on põhjuseid erinevaid. Nendeks on ka pakutavad teenused ja soodustused. Sel aastal tuleb neidki juurde.

Nimelt võttis jaanuaris volikogu vastu otsuse, et alates käesoleva aasta lõpust lükatakse kõigil Vormsi kodanikel tee lumest lahti ka siis, kui tegemist on erateega. Täpsemate tingimuste kohta saab infot vallavalitsusest. Volikogu loogika oli lihtne: kui maksutulu laekub rohkem, siis saab vald paremat teenust osutada, ja kui paremat teenust osutada, siis on inimestel rohkem motivatsiooni oma maksutulu edaspidi Vormsi valda tuua.

Samuti võeti testida Kihnu eeskujul kohalikke elanikke eelistav praamipiletite broneerimissüsteem – iga laevareisi kuus viimast eelmüügi sõidukikohta on reserveeritud Vormsi autodele. See ei lahenda küll kõiki pakkumise-nõudluse probleeme, eriti suvel, kuid paljudes olukordades annab vormsilasele tuntava eelise.

Kaua kestnud Suuremõisa Kärre tee saaga on jõudnud sinnani, et volikogu otsustas jaanuaris seada vaidlusalusele teelõigule sundvalduse, sest pooled kokkuleppele ei jõudnud. Kuna tegemist oli traditsioonilise teega ja paljud vormsilased olid harjunud seda kasutama, siis on siin avalik huvi küllaltki selge.

Kui laiemalt Vormsi teede õiguslikku olukorda vaadata, võib eeldada, et see ei jää viimaseks vaidluseks eraomaniku ja avaliku huvi vahel. Siinkohal kutsun kõiki üles leidma teede kasutamise osas üksteisega arvestavaid lahendusi nii, et poleks vajadust vallavõimul sekkuda. Seni on

teede osas meil tavaõigus ja üksteisest lugupidamisel põhinevad kogukondlikud kirjutamata reeglid toimunud hästi ja need võiksid toimida ka tulevikus.

Heameel on vormsilaste tunnustuste üle (loe lk 3). Age Kõiveer ja Ants Rajando – palju õnne ja suur tänu, et hoiate Vormsi väärtuslikku eripära ja pärandit! Siia saab lisada, et selleks aastaks on *talharpa*-laagrile Eesti Rahvakultuuri Keskuse saarte pärimuskultuuri programmi kaudu rahastus tagatud. Samuti jätkub Püha Olavi kiriku katuseremont.

Viimastel kuudel on kõik kolm Läänemaa omavalitsust panustanud Läänemaa arengustrateegia ja selle tegevuskava kokkuleppimisse. Detsembris toimus Vormsi volikogus nende dokumentide esimene ja veebruaris teine lugemine, millega arengustrateegia ja tegevuskava Vormsi poolt ka kinnitati. Viimastel aastakümnetel on saare jaoks Haapsalu kõrval tõmbekeskusena konkureerinud Tallinn. Uue regionaalse arengustrateegia taustal julgen öelda, et Vormsi on senisest palju rohkem Läänemaal pildil – ühiseid eesmärke ja arenguvõimalusi on meil väga palju. Palju sõltub meist endast ja meie võimekusest.

Tegevuskavas on Vormsiga seonduvateks prioriteetideks spordisaali rajamine, mobiililevi parandamine, väikesadamate arendamine, kogukonnaköögi ja Saxby merepääste slipi rajamine, Vormsi Talumuuseumi arendus, Hullo kergliiklustee rajamine ja Hullo tööstusala arendamine. Saab öelda, et väikese saarvalla kohalikest eesmärkidest on saanud regionaalsed prioriteetid.

Soovin kõigile neljasaja viiekümne kahele vormsilasele meeleolukat ja sinimust-valget Eesti Vabariigi 105. pidupäeva. Elagu Eesti!

2023. a eelarves on rõhk arendustel

MARIS JÕGEVA, VALLAVANEM

Aasta on kiiresti hoo sisse saanud. Kõik, mis eelmise aasta lõpus tegemata jäi, pole maha tõmmatud, vaid jätkub seni kuni saab öelda „Tehtud!“. Samal ajal ei saa uusi ambitsioone maha suruda. Uus aasta tuleb tihe!

Hoiame joont, et valla töö käiks arengukava ja selle tegevuskava järgi. Eelmisest aastast nihkusid suuremate töödena sellesse aastasse Rälby sadama ja külakeskuse teedele mustkatte ehitamine. Rälby sadama töödeks on leping sõlmitud ja need algavad juunis, külakeskuste mustkatted on projekteerimisel ja kui kõik laabub, saab töö aasta lõpuks tehtud.

Suuremad projektid liiguvadki edasi aeglaselt, aga plaanipäraselt: spordihoone projekteerimine on täies hoos; ootame vastust prükipressi ostmise toetuse taotlusele ja mobiilsideühenduse parandamiseks taristu rajamiseks. Üldplaneeringu konsultatsioonihange on valmis. Vald sai veidi toetust koolituskeskusesse koostöökohta väljaehitamiseks.

Arendusprojektid, mida just kirjeldasin, moodustavad ühes muude majandusvaldkonna kuludega suurema osa valla

eelarvest. Sellele järgneb haridus, mille all on lisaks kooli ja lasteaiaga seotud kuludele toetused lastele ja noortele haridustee jätkamiseks ning huvihariduseks.

Muude valikute seas jätkame projektitoetuste konkurssidega, toetame talumuuseumi ja kriisidega toimetulemisel oluliste seltside tegevust, jätkame kaasava eelarve traditsiooni.

Suurimaks tuluallikaks on tulumaks. Kogumahlult on eelarve tervikuna veidi üle 1,9 miljoni euro.

Numbrid numbriteks, mu südames on tähtis, kuidas oskame raha parimal moel kasutada ja millised tingimused selle abil luua oma inimestele eluks, tööks ja ettevõtluseks.

Kui eelmine aasta oli selguse saamiseks, siis see aasta peab saama päriselt uuenduste aastaks hariduselus, sotsiaalteenustes, saare ressurside väärtustamisel

Vallamaja kroonika

Lühike ülevaade kohtumistest ja aruteludest, kus vallatöötajad on osalenud

17. jaanuar – üle-Eestiline lauaõppus kriisikomisjonidele elektrikatkestuse korral hakkama saamiseks

20. jaanuar – koosolek ametnike välitöödest Läänemaal. 23. augustil on oodata saarele kuni 100 riigiametnikku

20. jaanuar – kogukondlik arutelu 2023. aasta sündmustest

26. jaanuar – Läänemaa tunnustussündmus Haapsalu Kutsehariduskeskuses. Teiste seas pärjati Age Kõiveer ja Ants Rajando

27. jaanuar – volikogu istung

30. jaanuar – vallavalitsuse istung

31. jaanuar – väikesaarte programmi taotluste esitamise tähtaeg. Vallavalitsus esitas projekti jäätmemajanduse arendamiseks saarel

3. veebruar – läbipõlemise vältimise koolitus valla töötajatele

6. veebruar – vallavalitsuse istung

9.–11. veebruar – Vormsi turismimesil Tourest

10. veebruar – Lääne-Eesti saarte biosfääri programmi allkirjastamine Kärddlas

10. veebruar – arutelu „Kool kui kogukonna süda“

13. veebruar – arutelu jahipidamisest Vormsi saarel

14. veebruar – Vormsi vallavanem esines mere- ja rannikureostustõrje konverentsil Tallinnas

15. veebruar – Hiiu Purjelaevade Selts käis Vormsil plaanimas oma suvist merematka (toimub 8. juulil)

17. veebruar – keskkonnaminister Madis Kallas Vormsil; volikogu istung

24. veebruar – kõik on kutsutud tähistama Eesti Vabariigi sünnipäeva

ja selle kaudu töökohtade loomisel. Seda peegeldab ka eelarve. Paraku raha üksi muutust ei loo.

Muutustel on kaks olulist eeldust – need ei juhtu kõrvaltvaatajaks jäädes ja neid peab lubama juhtuda. Juhtimiskultuuri muutus Vormsi vallas on midagi, mille ehitamises on osa igaühel, kes on selle kultuuri osaks. Tean, et sellega seoses on palju kärsitust ja kuigi olen isegi kohati kannatamatu, olen aasta jooksul õppinud, et vaikselt nügimine võib olla mõjusam kui järsk taganttõukamine. Arengukava ütleb, et „Vormsi olulisim tugevus on tema inimesed ja ühtehoidev kogukond“. See on meie teha, et lause arengukavas ei jääks vaid sõnakõlksuks.

Ootan põnevusega, mil roheline muru kiigeplatsil lume alt paistma hakkab. Tahaks istutada taimi ja värvida üle tuhmunud viidad ja sildid. Peagi võtame kokku need asjalikud inimesed, keda ühendab kaasava eelarve projekt „Rannad korda!“ ja hakkame tööle. Olen täiesti kindel, et iga ära tehtud sammu järel usk ja usaldus kogukonda ning selle võimesse paremuse poole liikuda suureneb.

Uued sotsiaalteenused ja uuesti ravimitoetusest

JANIKA VIILMA,
SOTSIAALTÖÖSPETSIALIST

Sooja toidu tellimine

Alates veebruarist on abivajaduse korral võimalik tellida sotsiaaltöötaja kaudu koju sooja suppi hinnaga 1 euro portsjon. Eelkõige on mõeldud teenus eakatele ja puudega inimestele, kellel on raske ise toitu valmistada. Sotsiaallabi korras toob toidu koju koduhooldaja igal teisipäeval ja neljapäeval.

Soovist on vaja eelnevalt teada anda sotsiaaltöötajale toidusooville eelneval nädalal. Vahe portsjoni hinna ja tegeliku maksumuse vahel kaetakse valla eelarvest.

Koduhooldaja ja koduteenus

Alates veebruarist **töötab Vormsil koduhooldaja** Veronika Ilumäe. Koduteenus on mõeldud neile, kes vajavad abi igapäevasel toimetulekul. Koduhooldaja abistab inimest toimingutes, mida tervise seisundist, tegevusvõimest või elukeskkonnast tulenevatel põhjustel ei suudeta sooritada ilma abita. Abi saab osutada näiteks kütmisel, toidu valmistamisel, eluruumi ja riiete korrastamisel ning toiduainete ja majapidamistarvete ostmisel ning asjaajamisel väljaspool kodu.

Teenuse soovist on vaja teada anda sotsiaaltöötajale, kes korraldab abivajaduse hindamise ja lepib iga inimesega kokku konkreetseid teenuse raames tehtavad toimingud.

Ravimitoetus

Toetus on mõeldud nendele valla elanikele, kelle sissetulekud on väikesed ja kõrge ravimikulud mõjutavad toimetulekut. Näiteks on see mõeldud mittetöötavatele pensionäridele, üksivanematele, kolme ja enamalapseliste peredele, puudega isikutele ja majanduslikult vähekindlustatud isikutele või peredele. Arsti poolt väljakirjutatud retseptiravimite soetamist toetatakse 50% ulatuses.

Toetuse saamiseks täidab taotleja avalduse, millega kinnitab, et vajab toetust ja millele lisab kulutšekid. Toetus makstakse välja neljal korral aastas (märts, juuni, september, detsember). Erandkorras võtab vallavalitsus avalduse päevakorda kui kulusi on tehtud vähemalt 50 euro ulatuses. Ravimitoetuse määr ühe inimese kohta on 150 eurot aastas.

Lisainfo: sotsiaaltöõspetsialist Janika Viilma, tel 5303 5222

Uus lasteaia osalustasu kord

Alates märtsist on Vormsi lapse, kelle vanematest vähemalt üks on rahvastikuregistri järgselt Vormsi elanik, lasteaia osalemise tasu 3% töötasu alamäärast (2023. aastal 21,75 €/kuus).

Kui ühest perest käib lasteaia kaks last, siis teise lapse osalustasu on 50% summast, ehk 2023. aastal 10,88 €/kuus. Kui ühest perest käib lasteaia kolm või enam last, siis kolmas ja iga järgnev laps on kohatasust vabastatud.

Vormsil sissekirjutust mitte omavate perede lastele osalustasu 10% töötasu alamäärast kuus, mis 2023. aastal on 72,50 eurot.

Osalustasu maksmise kohustus algab päevast, mil jõustub lapse lasteaia nimekirja arvamine ja lõpeb lapse lasteaiast väljaarvamise päevast. Tasu arvestatakse ka lapse lasteaiast puudunud perioodi eest, välja arvatud lasteaia ajutise sulgemise ajal (nt kollektiivpuhkus, erakorraline olukord vmt).

Lisainfo: Janika Viilma, tel 5303 5222

Age Kõiveer ja Ants Rajando said Kultuurkapitali Läänemaa ekspertgrupi preemiad, mis anti üle Haapsalu Kutsehariduskeskuses 26. jaanuaril. Fotod: Silver Raidla

Vormsilasi tunnustati

EGON ERKMANN

26. jaanuari tänuüritusel Läänemaa tunnustab 2022 pälvisid Kultuurkapitali Läänemaa ekspertgrupi preemiad vormsilased Age Kõiveer ja Ants Rajando.

Age Kõiveer pälvis aastapremia *talharpa* mängimise traditsiooni hoidmise ja edendamise eest noorte seas. Olles Vormsi noorte *talharpa*-mängijate eestvedaja, käib ta noortega esinemas ja koolitustel, korraldab kontserte ja pilliõpet. Tema korraldamisel on Vormsi saarel toimunud mitmeid rahvusvahelisi *talharpa* suvelaagreid.

Ants Rajando sai tunnustuspreemia kui Vormsi kogukonna ja kultuuripärandi hoidja. Ta on pühendunud saare kultuuri ja ajaloo uurimisele ja tutvustamisele pidades

selleks ettekandeid, koostanud trükiseid, esinenud raadiosaadetes. Ants on iga-aastase vormsirootslasi ja vormsilasi siduva Olavipäeva üks korraldaja.

* * *

11. veebruaril toimus Tallinnas Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liidu tänuüritus, kus **Kristina Rajando** sai rahvakunstigaleriis kureeritud näituse „Vaikuse tuba“ eest tunnustuse Parim näitus 2022.

Vormsi rõõmustab tublide tegijate üle ja soovib neile jaksu!

Talharpa-noored esinevad Viljandi folgil

EGON ERKMANN

Sel aastal lähevad Vormsi noored pillimängijad esinema Viljandi folgile, mis toimub 27.–30. juulil.

„Kandideerisime ja saime kutse,“ rõõmustab *talharpa*-noorte eestvedaja Age Kõiveer Viljandi folgile mineku üle. „Me oleme tantsumajas ja saadame tantse,“ täpsustab ta. Tantsutoas mängitakse Eesti rahvatantse.

Samuti soovitakse noored saada esinema

ühele festivali lavale – Rohelisele lavale. Kui see võimalus peaks avanema, siis seal oleks kavas just rannarootsi lood.

Age ütleb, et mõned noored polnud folgist veel kuulnuki. Ta loodab, et esinemisvõimalus ja omaealiste rahvamuusikahuvilistega suhtlemine suurel festivalil innustab Vormsi noori veelgi.

Viljandi pärimusmuusika festival ehk folk tähistab sel aastat 30. aastapäeva. Festivali külastab umbes 20 000 inimest ja seal esineb ligi 50 artisti ja bändi Eestist ja maailmast.

Iseseisev Ahvenamaa

SABINE BURGER

Läinud aasta detsembris käisin koos Eesti saarte esindajatega Soomes Ahvenamaal. Reisi korraldas Saarte Kogu oma 30. juubeli puhul.

Minu reisikaaslased olid Ruhnust, Muhult ja Manijalt, kellelt sain palju teada Eesti saareelu ja kultuuri kohta. Enne reisi rääkisinsõpradele, et lähen Rootsi, sest Marienholm on Rootsi nimi ja seal räägitakse rootsi keelt. Praamil tekkis mõte, kas oleksin pidanud raha Rootsi kroonideks vahetama?

Olen sünnilt šveitslane. Šveitsi õpikutes aga Põhja-Euroopa geograafia ja ajalugu peaaegu puudub. Sellest ka segadus.

Pärast teadmiste värskendamist sain kinnitust, et Ahvenamaa on suure autonoomiaga Soome piirkond.

Kohalik reisijuht Henna oli tavapärasest teistsuguse suhtumisega. Ta oli suunatud mõtestatud reisidele ja kohtumistele, jättes aega ootamatutele asjadele ja olukordadele. Henna selgitas, et see on osa saareelust – võtta iga päeva sellisena, nagu ta tuleb. Just see tõmbas mind ka Eestisse elama.

Kohtusime kohalike väikeettevõtjate ja vallatöötajatega. Saime tuttavaks inimestega, kes otsivad suure südamega võimalusi,

kuidas kohalike toodetega oma leiba lauale tuua ja kogukonda tugevdada. Igal pool oli tunda, et see ei lähe nii lihtsalt ning vahel puhub vastutuul kõvasti. Seda tunnet võimendas ilmselt detsembri sügav pimedus. Suvel oleks taju vist hoopis teistsugune olnud.

Käisime Soome väikseimas omavalitsuses Sottungas – saarel, kus elab umbes 100 elanikku.

Sottunga koolimajas ei toimu tavalisi tunde, sest õpilasi on liiga vähe. Kuid kogukond kasutab ruume aktiivselt, eriti võimlat. Saarele kolisid hiljuti mõned Rootsi pered, sest erinevalt Rootsist on Soomes lastel lubatud koduõpe. Need pered korraldavad ise õppetunde oma kogukonnas ja on leidnud selleks soodsad tingimused Sottungas.

Külastasime kooli ka Vårdö vallas, mis meenutas väga Vormsi kooli oma suuruse ja väljakutsetega.

Ahvenamaa losside varemed räägivad Rootsi, Venemaa ja Soome suurriikide vahelisest sündmusterohkest minevikust. Ehk just minevik on tugevdanud kohalike tahet olla iseseisev. Need on inimesed, kes loovad oma sissetulekuid südame ja hingega toetades eelkõige kohalikku turgu ja kogukonda.

Muutused kooli õpetajate seas

Jaanuaris muutus Vormsi kooli õpetajate koosseis.

Eelmise aasta lõpp oli Vormsi kooli jaoks ühe ajajärgu lõpp – alates jaanuarist ei jätka pikaajegne õpetaja Malle Hokkonen. Täname sind, Malle! Oled olnud särav ja toimekas, algatanud toredaid ettevõtmisi, hoidnud kooli ajaloo sündmuste ülesmärkimisel ja meelepidamisel järjepidevust ning ei ole kartnud väljakutseid ega vastutust.

Jaanuarist on meil uued õpetajad: vene keelt õpetab Karina Viks, muusikat Sabine Burger ja inimeseõpetust Day-Lee Holm.

Õpilased käisid teatris

25. jaanuaril käis 2. ja 3. klass Haapsalus vaatamas Ugala lastelavastust „Jälle need lumejäneseid“. Teiste tuntud näitlejate seas näitas oma meisterklassi Luule Komissarov. Päeva mahtus veel mõnus raamatukogutund Haapsalu Keskraamatukogus ja sealse loodusfoto näituse vaatamine.

Kool tähistas Tartu rahu

2. veebruaril tähistati koolis 1920. a sõlmitud Tartu rahulepingu aastapäeva. Hommikul tutvustas õpilastele ajaloo sündmusi õpetaja Annika. Eesti keele tundides vaadati filme ja loeti artikleid tekstiilkunstnik Anu Raua kootud vaibast „Tartu rahu“, mille ta pühendas Tartu rahu sõlmimise 100. aastapäevale. Vaibal olevad sümbolid aitasid lastele selgitada ajalugu ja vanaaja elu-olu.

Õhtul aetasime mälestusküünlad Vabadussõjas langenutele. Ürituse eestvedajateks olid Vormsi naiskodukaitsjad. Kohal olid valla esindajad ja Vormsi Viikingid.

Kool kui kogukonna süda

10. veebruaril oli Vormsi rahvamajas arutelu teemal „Kool kui kogukonna süda“. Vormsi kooli arendusjuhi Sabine Burgeri eestvedamisel võeti kokku, mis senistest aruteludest on esile tulnud, mis on koolis teoksil, mida tuleks veel lisada. Arutleti usaldusest, kaasaraäkimisest, panustamisest ning iga osaleja tõi välja kuidas tema kooli ja kogukonda oma tegevusega üksteisele lähemale saab aidata.

Sõbrapäev koolis ja lasteaias

Õpilasesindus pidas nõu ja jõudis otsusele, et muffinite jagamise traditsioon Vormsi kooli sõbrapäeval on tulnud sellesse, et jääda. Pood sai muffinimaterjalist tühjaks ostetud ja muffinid tulid maitsvad. Täname emasid ja isasid, kes jätkuvalt jaksavad (aidata) küpsetada ja loovaid lahendusi välja mõelda.

Lasteaed kolis sõbrapäeva puhul oma toast ja hoovist kaugemale – käidi külas Suuremõisa lammastel. Päev oli meeleolukas. Täname vanemaid, kes lammaseni juhatasid ja lastele maitsvaid sõbrapäevaüllatusi tõi.

Kooli arenguprogramm

Arenemine vajab oskusi ja teadmisi. Õpetaja ei saa kunagi „valmis“, ikka on vaja teadmisi täiendada ja uuendada. Niisamuti ei saa ka kool kunagi „valmis“ ning vaja on õppida üheskoos ja organisatsioonina. Seekord võtsime ette terve arenguprogrammi ehk koolitustsükli „Kooli väärtuste uuendamine ja kaasa-miskultuuri rakendamine uuenevat õpikäsitlust toetava organisatsioonikultuuri loomiseks.“ Arenguprogrammi viib läbi Avatud Meelte Instituut ning see saab teoks tänu Riigi Tugiteenuste Keskuse ja Euroopa Sotsiaalfondi toetusele.

Saarevaht Aivar loob kindlustunnet

MALLE HOKKONEN

Saarevahil on au ja õigus taktitundeliselt võidelda kõige vastu, mis ebaõiglane, mis häirib kogukonna heaolu ja turvalisust ning tuua aruteluks pingelisi olukordi, milles otsustavaid pöördeid teha paremuse poole. Südamlik vaikselt loomuga saarevaht, austava õiglustundega Aivar Nõva on meie saarel ametis olnud paar aastat.

Tema lugu on kaleidoskoopina mitmekülgne ning lisab Aivari eluvaatele vaid positiivsust ja erinevaid kogemusi, mis on talle andnud eluks kindla alusmüüri.

Ta sündis Kiviõlis Virumaal. Õppinud Võsul, Tamsalus ja Tallinnas. Unistuseks oli Aivaril meri oma avarustega ning Tallinnasse meelitaski teda meremehe amet.

Vastupidi isa arvamisele, et Aivarist peab saama traktorist, unistas Aivar ikkagi merest, et jalg maha panna lausa Aafrika mandril: on seal päike ja meri soojemad, taevast kõrgem ja elu lillilisem? Samas oli isalgi kuldne mõte – oli (ja on tänaselgi päeval) ju traktorist väarikas amet. Hiiglaslikes põllumajandusettevõtete olid traktoristid oma masinatega künnihobuse visadusega kõikidel töödel igal ajal hinnatud.

Lapsepõlvest räägib Aivar teesklematult vaid head. Nooremate õdede ja vennaga hoolisid nad üksteisest, mängud ja möllud sujusid üheskoos. Vahel õnnestus kõigil „urvaplaastrit“ saada – ikka enne eest. Sellest teadmise, et enne mõtle, siis tegutseda. Ikka vastutustundlikult ja lugupidavalt.

Koolivaheajal võttis Aivar spordiriided ja tennised kotiga õlale ning sõitis iseseisvalt vanaema juurde maale. Seal ta rahmeldas sõpradega metsalagendikel ja põlluradel, vanaema abistamisest

rääkimata. Maaelu pakkus väikesele poisile põnevust ning mõtisklust maailma tohuvabohust ning ilmaelu toimimisest üldse.

Õppida Aivarile meeldis: parim viis oma elurada ja ideid tulevikus rakendada. Vähihugi piinlikkusetundeta. Ei näidanud Aivar välja armetut abitust ja vihkamist armees teenimise vastu, vabatahtlikult kippus teenima. Emagi soovitas armeeteenistust. Tolleaegne sovhoosi juhtkond arvas aga teisiti: spetsialiste oli abiks vaja ning lühiajaliselt mölliti Aivar armeeteenistusest kõrvale, töötas Nõmmkülas. Hiljem tegi ikkagi armeeteenistuse läbi.

Aivar on omandanud lukksepa ja traktoristi ameti, metsamajandusest omandanud teadmisi, tuukrikursustel õppinud. Ainult mitmekülgsete teadmiste ja oskustega suudab inimene edukalt elus püsida.

Aafrikasse Aivar ei jõudnud, jõudis aga Murmanskisse merekooli. Ta on seilanud Põhja-Norra meredel, töötanud Arhangelskis ning jõudis 1987. aastal Vormsile. Siia oodati teda elektrikuks, elamiseks anti maja Svibys ning üheskoos abikaasa Piretiga saarele elama asutigi. Piret töötas tollases haiglas meditsiiniõena.

Nüüdseks on Aivar viiekordne vanaisa ning tunneb suurt rõõmu, et lapsed on loodushoidlikud ja mõistavad maaelu.

Vormsi saarevaht Aivar.
Foto: Malle Hokkonen

Olid pikalt saarelt eemal. Millise tunde ja mõttega tulid taas saarele?

Ootasin seda aega, ootasin koju jõudmist. Ma tundsin, et just saarel tunnen end kõige kindlamalt ning siin ongi minu kodu.

Mis on saarevahi töös raskeim? Mis on saarel sinu mõtte- malliga vastuoksa?

Selgitada raudkõva koljuga alkoholilembule rooli taga, et ta on purjus ja roolis ta ei tohi olla.

[Sellistel juhtumitel näitab Aivar tõesti teravaid sarvi ning samas lahendab rahulikult olukorra. Vihastaja ja ärrituja ta ei ole – pigem kiire otsustusvõime ja nutikate lahendustega, sõbramehelike väärtustega saab alati õige otsus tehtud. – M.H.]

Tuska teevad vabapidamisega loomad, just kariloomad, kes rikuivad inimeste aiamaid ja aedu. Ka metsanotsud künnavad elanikel murualad õuealal muldseks.

Piinlikkust pean tundma telefonilevi puudumisest, igas külatoas mobiilsidet ei ole. Tuleb käia mööda tube, minna õue kivi otsa või koguni aiast välja, legendikule, et kõneleada. Vahel on kiired ja põletavad küsimused...

Mida on sulle õpetanud/andnud nooruspõlve pikad reisirid ja erinevad õpingud?

Kasvatatud mõistvaks ja enesekindlaks, et mitte olla kui tuld purskav malmsulatusahi, vaid kuldse südamega ja terase mõtteviisiga. Hoida kontrolli enda üle ja olla alati sõbralikult koostöine.

Mille üle rõõmu tunned?

Et suvi toob saarele inimesi, lahedaid ja sõbralikke turiste/ matkajaid, kes arvestavad saare olustikega ja elanikega. Nad tahavad tulla tagasi ikka ja veel.

Sügistalvine aeg annab võimalusi rahulikumaks olemiseks, jahil käimine mahendab meeli. Saarerahvaga koosolemine on rahustav.

Olen oma juured saare mulda kasvatatud, askeldan jõudumööda oma maja remondiga, elamusi pakub puutöö, lapsed on alati abiks – elada on ime!

Kultuuri- ja kogukonnaprojektide taotlusvoor on avatud

20. märtsiks (kaasa arvatud) ootab vallavalitsus taotlusi kultuuri- ja kogukonnaprojektidele.

Projektitoetuste eesmärk on rikastada Vormsi kohalikku haridus- ja kultuurielu, anda hoogu kogukondlikele ettevõtmistele, noorte tegevustele ning toetada saare eripärase kultuuripärandi uurimist ja tutvustamist. Projektikonkursiga toetame kultuuri-, spordi- ja kogukonnaärituste korraldamist, koolituste ja noorteprojektide läbiviimist ja

Vormsi ühinguid omaosaluse katmisel.

Toetuse taotlemiseks tuleb esitada taotlus ja selle lisad etteantud vormil, mis leiab kodulehelt vormsi.ee. Toetust saavad taotleda nii juriidilised kui füüsilised isikud.

Lisainfo: kultuuri- ja kogukonnaspetsialistilt Angela Mäger, angela@vormsi.ee, tel 5343 6771.

Hajaasustuse programm on avatud

3. aprillini on avatud taotluste vastuvõtt 2023. aasta hajaasustuse programmi.

Toetust saab taotleda neljale tegevusele: majapidamises joogivee kättesaadavuse tagamiseks, elamu heitvee nõuetekohase kanaliseerimist tagava süsteemi rajamiseks, aastaringsest ligipäätava juurdepääsutee rajamiseks, leibkonna vajadustele vastava autonoomse elektrisüsteemi rajamiseks (tingimusel, et majapidamine ei ole liitunud elektrivõrguga).

Üheks tingimuseks on, et taotleja peab olema 1. jaanuari 2023 seisuga registreeritud Vormsi valda ja see peab olema tema alaline elukoht. Programmist on võimalik saada toetust kuni 6500 eurot majapidamise kohta. Taotlused tuleb esitada Vormsi vallavalitsuse.

Infot leiab kodulehelt vormsi.ee. Lisainfo: Maris Jõgeva, tel 5342 1726

Vormsi logo kasutamine

Vormsi brändi kasutusjuhend ja baasmaterjalid (logo, slaidipõhi, mustrid, fotod) on kõigile kasutamiseks valla kodulehel:

vormsi.ee/valitsemine/
valla-sumbolika

Brändi kasutamisel tutvu kindlasti enne kasutusjuhendiga. Peagi tulemas infotund, jälgi uudiseid!

Küsi lisa vv@vormsi.ee

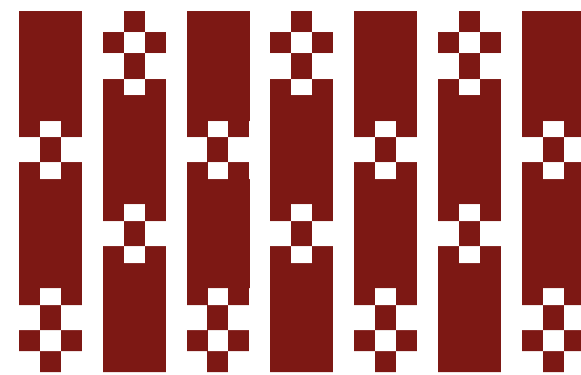
Vormsi valla ajaleht
Veebruar 2023

Vormsi Vallavalitsus
E-post: vv@vormsi.ee
Tel: 529 6318

Toimetaja: Egon Erkmann
Trükk: AS Pajo

Hea vormsilane!

Saada kaastõid, mis on seotud Vormsi ja vormsilastega.
Kirjuta e-postile vv@vormsi.ee

Sündmused

Kavas võib tulla muudatusi, uuendatud sündmuste infot saab kodulehelt vormsi.ee/sundmused

Veebruar

24.02 kl 11.15 Eesti Vabariik 105 – pärgade asetamine Vabadussõja mälestuskivi juures

24.02 kl 12 riigi sünnipäeva pidulik kontsert-aktus rahvamajas

25.02 kl 19 teemaõhtu „Täna, 100 aastat tagasi“ rahvamajas

Märts

4.03 kl 11 laste filmihommik „Põrsas Ruudi“ rahvamajas

4.03 kl 19 mälumäng Krog Nr. 14

5.03 kl 11 jumalateenistus koguduse majas

14.03 kl 18 kino „Suvitajad“ rahvamajas

18.03 kl 19 mälumäng Krog Nr. 14

19.03 kl 11 jumalateenistus koguduse majas

28.03 kl 18 kinoõhtu rahvamajas

25.03 kl 12 Kultuuripäev rahvamajas

25.03 kl 18 Kulno Malva akordionimeeditatsioonid ja tants rahvamajas

Aprill

2.04 kl 11 palmipuudepüha jumalateenistus

11.04 kl 18 kinoõhtu rahvamajas

9.04 kl 11 ülestõusmispuha jumalateenistus kirikus

25.04 kl 18 kinoõhtu rahvamajas

29.04 Vormsi surnuaia ja kirikuhoovi talgud

29.04 avatud sadamate päev

Vaata vanu fotosid SOV arhiivi topotegist

estlandssvensk.topotek.se

Palju õnne!

Vormsi väarikad sünnipäevalapsed

Detsember

TOIVO VALLA 78
ERVIN KITS 74
VELLO HELDRING 79
VAMBOLA PALM 72

Veebruaris

ELLEN JÄRV 79
AIME PIIRALU 83
MALLE NURMSALU 81
HELLE RINNAK 87
ZEMFIRA TAMMIK 81
FELIKS PIIRAK 76

